

Automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottopäätös: *Vakuutuksen myöntäminen apurahansaajalle*

Ratkaisu

Mela ottaa käyttöön automaattisen ratkaisumenettelyn apurahansaajalle myönnettäviä vakuutuksia koskevissa päätöksissä.

Perustelut

Johdanto

Tieteelliseen tutkimukseen tai taiteelliseen toimintaan apurahan Suomesta saaneen henkilön tulee vakuuttaa itsensä Melassa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta, kun seuraavat lakisääteiset edellytykset täyttyvät:

- apuraha on myönnetty vähintään neljä kuukautta kestäväan työskentelyyn;
- työskentelyyn tarkoitettu apuraha on vuotuiseksi työtuloksi muunnettuna 4 712 euroa tai suurempi (vuonna 2026);
- apurahansaaaja ei ole työsuhteessa apurahan myöntäjään;
- apurahansaaaja on 18–68-vuotias, eikä ole vanhuuseläkkeellä (vuonna 1958–61 syntyneillä vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja on 69 vuotta ja sitä nuoremmilla 70 vuotta); ja
- apurahansaaaja asuu ja työskentelee Suomessa, tai tehdessään apurahatyötä ulkomailla apurahansaaaja kuuluu Suomen asumisperusteisen sosiaaliturvan piiriin.

Mela vahvistaa vakuutuksen joko apurahansaaajan esittämän apurahapäätöksen tai apurahan myöntäjän Melalle tekemän ilmoituksen ja apurahansaaajan kuulemisen perusteella. Maatalousyrittäjän eläkelaiassa tarkoitetun vakuutuksen vahvistamisen yhteydessä apurahansaaajalle vahvistetaan samalle ajalle ja samasta apurahansaaajan työstä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen vakuutus.

Apurahansaaajien vakuuttamisvelvollisuudesta, vakuutuksen vahvistamisesta ja vakuutuksen vuotuisen työtulon laskemisesta säädetään maatalousyrittäjän eläkelaiassa (MYEL, 1280/2006) ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa (MATL, 873/2015). Edellä mainittujen seikkojen todentamiseen ei sisälly tapauskohtaista harkintaa.

Mela ratkaisee automaattisessa ratkaisumenettelyssä sellaiset apurahansaaajien eläke- ja tapaturmavakuuttamista koskevat asiat, joissa ratkaisu voidaan yksiselitteisesti johtaa lainsäädännöstä ja käsiteltävään asiaan liittyvistä kiistattomista tosiseikoista.

Mela on lisäksi arvioinut eräiden tilanteiden edellyttävän luonnollisen henkilön osallistumista apurahansaaajan vakuuttamista koskevaan ratkaisumenettelyyn. Tällaisia ovat tilanteet, jotka edellyttävät asian tarkempaa selvittämistä ennen asian ratkaisemista esimerkiksi apurahan käyttötarkoituksen vuoksi tai tiettyihin kansainvälisiin tilanteisiin liittyen.

Mela katsoo seuraavaksi kuvattavilla perusteilla, että käyttöönottopäätöksen kohteena oleva ratkaisumenettely täyttää automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa koskevat edellytykset kaikilta osin.

Menettelyyn sovellettava aineellinen lainsäädäntö

Apurahansaajan velvollisuus ottaa vakuutus

MYEL 1 a.1 §:n mukaan kyseisessä laissa säädetään myös tieteellistä tutkimusta tekevän tai taiteellista toimintaa harjoittavan apurahansaajan oikeudesta kyseisessä laissa tarkoitettuihin eläkkeisiin ja kuntoutukseen sekä hänen edunsaajansa oikeudesta perhe-eläkkeeseen ja ryhmähenkivakuutuskorvaukseen.

MYEL 1 a.2 §:n mukaan Suomessa asuvan apurahansaajan, joka työskentelee Suomesta myönnetyn apurahan turvin, on vakuutettava itsensä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja kuoleman varalta siten kuin kyseisessä laissa säädetään.

MYEL 8 a §:n mukaan apurahansaajalla tarkoitetaan Suomessa asuvaa henkilöä, joka olematta työsuhteessa apurahan myöntäjään tekee Suomessa tieteellistä tutkimusta tai harjoittaa taiteellista toimintaa hänelle Suomesta henkilökohtaisesti myönnetyn apurahan turvin. Sama koskee henkilöä, joka vastaavasti työsuhteessa olematta tekee työtä tutkija- tai taiteilijaryhmässä, jolle apuraha on myönnetty. Edellä tarkoitettuna apurahansaajana pidetään myös henkilöä, joka työsuhteessa ollessaan tai yrittäjätoimintaa harjoittaessaan saa apurahan työsuhteesta tai yrittäjätoiminnasta erillään tehtävää tutkimusta tai taiteellista toimintaa varten. Suomessa asumista ei kuitenkaan edellytetä apurahansaajalta, johon sovellettaisiin Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella. Suomessa tehtävään tieteelliseen tutkimukseen tai taiteellisen toiminnan harjoittamiseen rinnastetaan tutkimuksen tekeminen tai taiteellisen toiminnan harjoittaminen ulkomailla, jos apuraha on myönnetty Suomesta muualla kuin Suomessa tehtävää tutkimusta tai harjoitettavaa taiteellista toimintaa varten. Edellä tarkoitettuna tieteellisen tutkimuksen tekemisenä tai taiteellisen toiminnan harjoittamisena ei pidetä ammatilliseen perustutkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon tai alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon liittyvää opiskelua tai opinnäytetyötä.

MYEL 8 b §:n mukaan laki ei koske seuraavanlaista apurahansaajan työtä:

- 1) ennen 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkua, eikä työtä, joka jatkuu sen kalenterikuukauden jälkeen, jolloin vuonna 1957 tai sitä ennen syntynyt apurahansaaja täyttää 68 vuotta, vuosina 1958–1961 syntynyt apurahansaaja täyttää 69 vuotta ja vuonna 1962 ja sen jälkeen syntynyt apurahansaaja täyttää 70 vuotta (vakuuttamisvelvollisuuden yläikäraja);
- 2) joka ei ole jatkunut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun jälkeen yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta;
- 3) joka on alkanut tai jatkunut sen jälkeen, kun hän on siirtynyt työeläkelakien mukaiselle vanhuuseläkkeelle;
- 4) ajalta, jona apurahansaajalle arvioitava vuotuinen työtulo on pienempi kuin 2 752,07 euroa (vuonna 2009);

5) jos apurahansaajaan ei sovelleta Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella.

MYEL 10 a.1 §:n mukaan apurahansaaja on velvollinen ottamaan 1 a §:ssä tarkoitettua vakuutuksen, kun hänelle on myönnetty Suomesta apuraha, jonka turvin hän työskentelee Suomessa yhdenjaksoisesti vähintään neljä kuukautta ja hänen saamansa apurahan määrä 21 a §:ssä säädetyllä tavalla vuotuisesti työtuloksi muunnettuna on vähintään 2 752,07 euroa vuodessa (vuonna 2009). Apurahansaaja liitetään myös lain mukaiseen ryhmähenkivakuutukseen.

Vakuutuksen vahvistaminen

MYEL 10 a.2 §:n mukaan apurahansaaja on velvollinen ottamaan 1 momentissa tarkoitetun vakuutuksen Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta kolmen kuukauden kuluessa apurahalla työskentelyn alkamisesta. Eläkelaitos vahvistaa vakuutuksen apurahansaajan esittämän apurahapäätöksen tai apurahan myöntäjän 141 b §:n nojalla tekemän ilmoituksen perusteella. Apurahapäätöksestä tai sen lisäksi esitettävästä muusta selvityksestä tai 141 b §:n mukaisesta ilmoituksesta on ilmentävä apurahan-saajan saaman henkilökohtaisen apurahan määrä.

MYEL 10 a.3 §:n mukaan apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan ja päättyvän apurahapäätöksessä tai 141 b §:ssä tarkoitetussa ilmoituksessa mainitun työskentelyajan mukaisesti. Muussa tapauksessa apurahalla työskentelyn katsotaan alkavan apurahansaajan ilmoittamana alkamispäivänä ja jatkuvan hänen ilmoittamaansa päättymispäivään. Apurahalla työskentelyn voidaan kuitenkin katsoa alkaneen aikaisintaan apurahan myöntämispäätöksestä lukien. Vakuutus vahvistetaan edellä tarkoitetulle työskentelyajalle.

MYEL 10 a.4 §:n mukaan vakuutusta ei voi vahvistaa takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja sitä välittömästi edeltäneeltä kalenterivuodelta. Jos vakuuttamisvelvollisuus on laiminlyöty edellä tarkoitettua aikaisemmalta ajalta, oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen on tältä osin menetetty.

MYEL 141 b.1 §:n mukaan Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen lain 12 a §:ssä säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi 8 a §:ssä tarkoitettua apurahan myöntäjän on kirjallisesti ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun se on myöntänyt 8 a §:ssä tarkoitetulle apurahansaajalle vähintään neljän kuukauden työskentelyajalle apurahan, joka on vähintään 917,36 euroa (vuonna 2009).

MATAL 5.2 §:n mukaan apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus.

Vuotuisen työtulon vahvistaminen

MYEL 21 a.1 §:n mukaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos vahvistaa 10 a §:ssä tarkoitetun työskentelyn alkamisesta lukien apurahansaajalle vuotuisen työtulon mainitun pykälän 3 momentissa tarkoitetulle työskentelyajalle. Apurahansaajan vuotuinen

työtulo määritetään siten, että hänelle työtä varten myönnetty apuraha jaetaan apurahalla työskentelyaikaan sisältyvien päivien lukumäärällä ja näin saatu rahamäärä kerrotaan kolmellasadallakuudellakymmenellä.

MYEL 21 a.2 §:n mukaan jos apurahan myöntöpäätöksestä tai 141 b §:n mukaisesta ilmoituksesta ilmenee, että osa apurahasta on myönnetty apurahalla työskentelystä aiheutuvien materiaali- ja muiden kulujen korvaamiseen, apurahansaajan on esitettävä Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle laskelma kuluja vastaavasta osuudesta. Ennen vuotuisen työtulon vahvistamista eläkelaitoksen arvioima kuluja vastaava osuus vähennetään myönnetystä apurahasta.

MYEL 21 a.3 §:n mukaan jos samalle tai osittain samalle työskentelyajalle on myönnetty useampia apurahoja, joista kukin täyttää 10 a §:n 1 momentissa säädetyt ehdot, vuotuinen työtulo vahvistetaan kullakin apurahalla työskentelyn osalta erikseen 1 ja 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Hallintolain asettamat edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Tämän käyttöönottopäätöksen kohteena oleva automaattinen ratkaisumenettely täyttää hallintolain 8 b luvussa asian automaattiselle ratkaisemiselle asetetut vaatimukset. Käyttöönottopäätöksen kohteena oleva automaattinen ratkaisumenettely perustuu suoraan lainsäädäntöön, eikä vakuutuksen myöntämiseen apurahansaajalle liity tapauskohtaista harkintaa.

Automaattinen ratkaisumenettely perustuu Melan ennalta laatimiin käsittelysääntöihin. Käsittelysäännöt on laadittu niin, että automaattinen ratkaisumenettely johtaa kussakin automaattisesti ratkaistussa asiassa MYEL:n ja muun sovellettavan lain mukaiseen lopputulokseen. Käsittelysäännöissä on määritelty tilanteet, jolloin asian käsittely ja ratkaisu siirtyy luonnolliselle henkilölle. Asia siirtyy käsittelysäännöissä määritellyn mukaisesti luonnollisen henkilön käsiteltäväksi, kun asian asianmukainen selvittäminen sitä vaatii.

Asianosaisella on oikeus hakea maksutta oikaisua valittamalla automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehdystä päätöksestä, jolloin luonnollinen henkilö Melassa tutkii oikaisuvaatimuksen. Menettely täyttää siten hallintolain 53 f §:n edellytykset siitä, että ratkaisuun on voitava hakea maksutta oikaisua.

Melan automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtävään hallintopäätökseen merkitään hallintolain 53 g §:n mukaisesti tieto siitä, että asia on ratkaistu automaattisessa ratkaisumenettelyssä. Lisäksi päätökseen merkitään Melan verkkosivun osoite, josta tämä käyttöönottopäätös on saatavilla.

Tiedonhallintalaissa säädetyt edellytykset automaattisen ratkaisumenettelyn käyttönotolle ja käytölle

Tehtäväjaon ja käsittelysääntöjen dokumentointi

Tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentin mukaan tiedonhallintalain 6 a luvussa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamisesta vastuussa olevien henkilöiden tehtäväjako on dokumentoitava. Mela on dokumentoinut tehtäväjaon erilliseen asiakirjaan.

Mela on laatinut tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntö-dokumentaation, josta ilmenee tämän käyttöönottopäätöksen kohteena olevan automaattisen ratkaisumenettelyn toiminta. Tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentin mukaisen käsittelysääntödokumentaation sisällön lainmukaisuus on tiedonhallintalain 28 a §:n 3 momentin mukaisesti tarkastettu ja dokumentaatio on hyväksytty. Mela säilyttää hyväksyttyä käsittelysääntödokumentaatiota vähintään viisi vuotta automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Mela on tiedonhallintalain 28 a §:n 4 momentin mukaisesti varmistanut, että laaditun käsittelysääntödokumentaation sekä asian ratkaisemiseen käytettävien tietojärjestelmien toteutusten perusteella voidaan vähintään viiden vuoden ajan asian ratkaisemisesta osoittaa, millä käsittelysäännöillä yksittäinen asia on ratkaistu automaattisesti, ja missä vaiheissa luonnollinen henkilö on osallistunut asian käsittelyyn.

Laadun varmistaminen, laadunvalvonta ja virhetilanteiden käsittely sekä tietojen käyttö

Mela on tiedonhallintalain 28 b §:n mukaisesti varmistanut, että ratkaisumenettely vastaa Melassa laadittuja käsittelysääntöjä testaamalla menettelyn kattavasti. Lisäksi Mela on varmistanut, että automaattisesti laadittavat päätökset perustuvat hyvään kielenkäyttöön. Tehdyt laadunvarmistustoimenpiteet on dokumentoitu laadunvarmistusta ja laadunvalvonnan toimenpiteitä koskevaan erilliseen dokumenttiin. Kyseisen automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvarmistuksesta vastaava henkilö on nimetty.

Mela on tiedonhallintalain 28 c §:n mukaisesti dokumentoinut laadunvarmistuksen ja laadunvalvonnan toimenpiteitä koskevaan erilliseen dokumenttiin ratkaisumenettelyä koskevan riskienkartoituksen, laadunvalvonnan suunnitelman sekä tehdyt laadunvalvontatoimenpiteet. Kyseisessä dokumentissa on myös kuvattu, miten mahdolliset virheet korjataan ja dokumentoidaan.

Laadunvalvonnan suunnitelma on laadittu tehdyn riskikartoituksen pohjalta. Laadunvalvontaa toteutetaan pääsääntöisesti seuraamalla tietojärjestelmien toimivuutta. Ratkaisujen sisällöllistä virheettömyyttä seurataan pääsääntöisesti tekemällä satunnaisotannalla otostarkastuksia. Kyseessä olevan automaattisen ratkaisumenettelyn laadunvalvonnasta ja virhetilanteiden käsittelystä vastuussa oleva henkilö on nimetty.

Mela on arvioinut automaattisessa ratkaisemisessa hyödynnettävien tietojen ajantasaisuutta ja virheettömyyttä laatimissaan käsittelysäännöissä sekä tekemällään riskiarvioinnilla tiedonhallintalain 28 f §:n mukaisesti. Mela on toteuttanut tarpeelliseksi arvioidut tekniset toimenpiteet, jotka edistävät asiankäsittelyssä hyödynnettävien tietojen laatua.

Tiedottaminen

Mela tiedottaa tiedonhallintalain 28 e §:ssä tarkoitetulla tavalla asioiden automaattisesta ratkaisemisesta, automaattisen ratkaisumenettelyn käytön perusteista ja muista asiakkaan oikeuksien kannalta keskeisistä tiedoista verkkosivuillaan osoitteessa mela.fi/ratkaisumenettely. Samalla sivulla julkaistaan myös voimassa oleva käyttöönottopäätös. Käyttöönottopäätöksen sekä tietoa automaattisesta

ratkaisumenettelystä voi saada myös soittamalla Melan asiakaspalveluun. Edellä mainitulla verkkosivulla on Melan asiakaspalvelun yhteystiedot.

Tietosuojalainsäädännön asettamat edellytykset automaattiselle päätöksenteolle

Asian automaattiseen ratkaisemiseen sovelletaan hallintolain ja tiedonhallintalain lisäksi EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU 2016/679, tietosuoja-asetus), kun päätöksenteossa käsitellään henkilötietoja. Tietosuoja-asetuksessa säädetään ensinnäkin niistä edellytyksistä, joilla automaattinen päätöksenteko on sallittua (22 artikla). Eräs edellytyksistä on, että päätös on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Tässä käyttöönottopäätöksessä tarkoitetussa ratkaisumenettelyssä tehtävät päätökset perustuvat edellä esiteltyyn kansalliseen lainsäädäntöön (hallintolaki ja tiedonhallintalaki) ja täyttävät siten tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaiset edellytykset. Rekisteröity voi myös tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla hakea oikaisua hänelle annettuun päätökseen.

Mela on ottanut automaattisessa ratkaisumenettelyssä huomioon tietosuoja-asetuksessa asetetut rekisteröidyn informointia koskevat säännökset. Melan automaattisessa ratkaisumenettelyssä tehtävään päätökseen merkitään tieto siitä, että asia on ratkaistu automaattisessa ratkaisumenettelyssä. Asianosainen saa tarvittavat tiedot automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Melan verkkosivuilta. Verkkosivuilla on asioiden automaattista ratkaisemista koskeva sivu, jossa kerrotaan automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä Melassa. Tämän lisäksi Melan verkkosivuilta löytyvissä tietosuojaselosteessa ja asiakirjajulkisuuskuvauksessa on informoitu automaattisten ratkaisumenettelyjen käytöstä.

Mela on lisäksi laatinut ja hyväksynyt tietosuoja-asetuksen mukaisen vaikutustenarvioinnin, jossa on arvioitu myös automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönottoa ja käyttöä.

Luettelo käyttöönottopäätöksen perusteena olevista asiakirjoista

Käyttöönottopäätös perustuu seuraaviin asiakirjoihin:

- tiedonhallintalain 28 a §:n 1 momentissa tarkoitettua tehtäväjakoa koskeva asiakirja
- tiedonhallintalain 28 a §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelysääntödokumentaatio
- tiedonhallintalain 28 b §:n 3 momentissa tarkoitettu laadunvarmistamista ja tiedonhallintalain 28 c §:n 2 momentissa tarkoitettu laadunvalvontaa koskeva dokumentaatio.

Säilytysaika

Jos automaattinen ratkaisumenettely poistetaan käytöstä, Mela säilyttää tämän käyttöönottopäätöksen sen jälkeenkin vähintään viiden vuoden ajan. Määräaika alkaa poistamista seuraavan kalenterivuoden alusta. Säilytysaika perustuu tiedonhallintalain 28 d §:n 3 momenttiin.

Muutoksenhaku

Tähän käyttöönottopäätökseen ei saa hakea muutosta (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019, 6 §:n 2 momentti).

Yhteystiedot

Käyttöönottopäätökseen liittyvistä asioista saa lisätietoja osoitteesta mela.fi/ratkaisumenettely tai olemalla yhteydessä Melan asiakaspalveluun. Asiakaspalvelun yhteystiedot löytyvät osoitteesta mela.fi/tietoa-melasta/yhteystiedot/.

Käyttöönottopäivämäärä ja päätöksen tekemisen ajankohta

Päätöksen tekemisen ajankohta on 15.9.2026.

Käyttöönottopäivä on 21.9.2026.

Tieto päätöksentekijästä

Päätöksen automaattisen ratkaisumenettelyn käyttöönotosta teki johtaja Heli Huh-tala, Vakuuttaminen sekä talous- ja analyysipalvelut.